

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

X. Lusitana clāsis, authore Xauerio, egregiam de Barbaris victoriam refert.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

CAPVT X.

Lusitana classis, auctore Xaueio, egregiam de Barbaris victoriam refert.

ERGO vniuersis fausta precantibus, alacres gaudio milites vela faciunt, anno seculi huius XLVII. VIII. Cal. Nouembris. Octo erant omnino naues longè, milites non ampliùs CCXXX. Quarto die secundis ventis ad Cambilanum promontorium ventum est, intra quod hostem venari à Simone Mello iusserant. Et Saa Præfectus omni cura vestigans, quam regionem hostilis classis petiisset, comperire nequiuerat. Itaque spei irritos domum redire oportebat. Dū tristes inde, flexa retrò classe, Malacam repetunt, aduersa tempestas subitò coorta, subegit eos subsistere complures in anchoris dies. Cæterùm ea tempestas reditum morata, victoriam adiuuit; incōmoda quoque ad bonos euentus diuina prouidentia dirigente. Iam eos cibaria deficiebant, cū, remissa aduersi venti vi, ad proxima Ethnicorum amicorum oppida classē applicuerunt, commeatum petituri. Necessariis ad vsum rebus comparatis, cū de Acenorū classe

Cambilanum promontorium.

Tempestas victoriam adiuuit.

nihil comperirent, Malacensem repetunt
 eursum. Verumtamen omnium animis
 spes consequendi hostis magis quàm cu-
 ra decesserat. Itaq; aliquantum inde pro-
 uecti ex piscatore cognoscunt, in proxi-
 mo amne (Perlenfi nomen est) Acenorũ
 classem, propopulata omni circa regione,
 subsidere in insidiis, ea mente, vt Lusita-
 nas naues, quas è Bengala Malacam pro-
 pediem iturus fama erat, interciperent;
 direptisque nauigiis, Christianos omnes
 ad interneccionem cæderent. Ad hunc
 nuncium Præfectus classis in sperato gau-
 dio gestiens, assumpto splendido amictu
 lætitiã ostendit suã. Neque eo con-
 tentus, largè omnibus ad epulas præbitis,
 milites naualesq; socios benignè tracta-
 ri; cunctarumque bombardarum dis-
 plosione effusum classis gaudium signifi-
 cari iubet. victoriam partam, non pu-
 gnam, intare dices. Quod malè for-
 tasse commissum, Dei prouidentia bene
 vertit. Inter hæc exploratores ab eo tri-
 bus scaphis aduersum subire flumen iul-
 si, totidem hostium scaphas obuias cepè-
 re. Ex captiuis cognitum, barbaros, tor-
 mentorum bellicorum strepitu excitos,
 direxisse in pugnam naues, concitatoque
 impetu in mare ferri, ratos adesse Lusita-
 nam prædam, quã opperirentur. Perlen-
 sis

*Lusitano-
 rum ala-
 critas in-
 stante præ-
 lio.*

*Malè com-
 missum,
 Dei prou-
 dentia be-
 ne vertit.*

sis annis, etiam vbi coërcetur ripis, val- *Perlensis*
 de in latitudinem diffusus, quâ irrumpit *amnis.*
 in fretum, speciem maris facit. Quippe
 profundo est alueo, nec pro spatio aqua-
 rum latè stagnantium coërcet impetum,
 sed torrens ac rapitu, fertur; nec vsquam
 aperit vadum. Igitur Saa promontorij,
 quod in fluminis ripa eminent, opportuni-
 tatem secutus, in eius recessu, vbi leniore
 tractu fluebat amnis, classem impigre ad
 prælium instruit. mox paruo nauigio sin-
 gulas biremes circumuēctus, impensè *Hortatio*
 monet Lusitanos Duces militesq; , subi- *Præfecti*
 ret animos dies ille, quo die ante aram sua *Lusitani*
 sponte pro Christi religione cultuque ca- *ad milites*
 pita sua deuouerint; ex quo IESU Christi
 cohors fuerint appellati. Obuersetur o-
 culis Xauerius, pij belli auctor, pro ipso-
 rum salute ac victoria supplicans. Ne ex-
 cideret salubre eius præceptum, vt Chri-
 stum Dei Filium Cruci pro ipsis affixum
 intuentes, pro illius gloria, vitæ immemo-
 res, fortiter capefferent pugnam. Memi-
 nissent, quod obliuisci non possent, sacra-
 mentum ab se Christo Regum Regibus
 dictum, bis vitas & capita sponte deuo-
 ta. Pro Deo piè pugnantibus diuinam v-
 tique opem non defuturam. Et Xauerij
 prædictionem haud dubiam illis offerre
 victoriam, si modò vincere auderent. His
 L s accensu

*Barbaræ
classis ap-
paratus
ad pugnam.*

accensi vocibus milites conclamant uniuersi: Se verò paratos vitas Christo Domino non semel deuotas reddere: & Xauerij præceptorum memores, eiusdem opem promissumque in prælio expectare. Interim classis hostilis in pugnam directa, secundo anse defluebat; horrendoque ululatu ac dissono tympanorū strepitu ipæ littoraque resonabant. Primum agmen ducebat barbaræ classis Præfectus, quatuor triremibus Turcicis latera cingentibus. Senæ deinceps biremes nouem ordinibus sequebantur, omnes ingenti etiam sclopetorum copia, non modò bombardis affatim instructæ. Ergo Lusitanus Præfectus, ut promontorium primam barbarorum aciem aperuit, ex improviso cum tribus nauigijs occurrit hosti; cæteris, ut directa erant in aciem, subsequi iussis. Sorte quadam, seu diuino potiùs consilio, barbarus furore præcepit, globos in hostem tormentis omnibus ante tempus excussit: itaque vano ictu in undas innoxij cecidere. At librator Lusitanus ingentem globum maiore bombarda excutiens, Prætoriam Acenorum nauim tam certo percussit ictu, ut eam deprimeret mergeretque. Id non omen solùm, sed initium victoriæ ac summa certaminis fuit. Quippe Turcicæ triremes:

*Certamen
classium.*

remes cursum inhibentes, omiffa pugna
 Duci ac cæteris primariis viris natanti-
 bus opem ferre cœperunt: Id exitio fui-
 ipfis elaffique. Nam Turcæ fuas triremes
 inobliquum ftatuerant, bonamq; flumi-
 nis occupauerāt partem, vt adnantes ex-
 ciperent, periculi, quod ipsis inftabat, ob-
 liti: adeo eis Deus eripuerat mentem.
 Ergo barbaræ ſex biremes, quæ primum
 agmen ſubſequebantur, ſecundo amne
 delatæ, in Turcicas triremes incurrere,
 cæteræque deinceps biremium acies in-
 cidere in priores. Incuti puppibus proræ;
 quique antecedentes vrgebant, ipſi à ſe-
 quentibus premi. Collidi inter ſe nau-
 gia, abſtergeriq; inuicem remi. crederes
 inter duas claſſes eſſe certamen. Senſit
 Luſitanus manifeſtam ſuperum opem;
 nec defuit diuinitus oblata victoria. Ex-
 templo ſalutare IEſV nomen inclamans,
 explicare aciem, hoſtilemque claſſem
 ſibiſmet coherentem, & impeditam ad
 pugnam, vndique vno tempore inceſſere
 bombardis cœpit. Ter effuſa in hoſtem
 omnium tormentorum procella. Telum
 nullum in confera nauigia miſſum in-
 caſſum cadebat: naues virique impunè
 petebantur. Quocirca breui nouem nau-
 gia hoſtium demerſa, plura afflicta, cum
 ingenti barbarorum ſtrage. Præſentis pe-

*Turcica
 triremes
 barbaris
 exitio ſunt*

*Barbaro-
 rum nau-
 gia inuicè
 implicata
 conflictan-
 tur.*

*Barbara
 claſſis im-
 punè à Lu-
 ſitana op-
 pugnatur.*

*Barbara-
 rum clades.*

riculi facies superstitum animos horrore perstrinxerat. Itaque plerique remigum ac militum, proiectis armis, pauore cæci, in rapidum flumen desiliunt, natatu effugium petentes. sed frustra. Omnes ad vnum fluminis impetu abreptos, rapidi vortices hausere, ne nuncio quidem tantæ cladis relicto. Lusitani, parta tam insigni incruentaque victoria, Deo, cuius præsens auxilium in prælio experti erant, enixè gratulantes, spolia hostium legere cœperunt. Nec fuit prædæ minus quam gloriæ. Vniuersa classis, præter decem illas naues in prælio demersas, in potestatem redacta. Bombardæ iustæ magnitudinis ad CCC. captæ. Ad hæc ingens vis armorum, & cuiusque generis prædæ. Compertum ex captiuis est, ad quatuor barbarorum millia ea pugna in certamine interisse. In his maximum nobilium numerum ex cohorte Aceni Regis: complures etiam Turcas lanizarosque. Egregiæ fama victoriæ regionem illam strenuè discurrit. Igitur Rex Perlensis, quem metus Acenorum in tutiora loca compulerat, hostium clade erectus audere cœpit: & Acenorum præsidium, quod propter Perlensem annum relicto erat, valida manu ex improviso aggressus, occisione deleuit. Prædam ablatam recepit.

*Incruenta
victoria.*

*Præda in-
gens.*

*Numerus
barbarorum
in prælio
extincto-
rum.*

pit. Et valuit apud barbarum Regē memoria dati etiam à non cogitante beneficij. Mox simul victoria gaudens, simul gratulabundus, ad Lusitaniæ classis Ducem liberatorem suum tendit: seque ultro se Lutro, pro tam insigni Lusitanorum merito, Lusitani Regis stipendiarium facit. Hic reportatæ, Francisco auctore, victoriae cumulus fuit. Saa classis Lusitanæ Præfectus, his rebus ita gestis, xxv. naues ex omni hostilis classis numero selegit, quas secum deduceret. cæteris, quod inutiles viderentur, iniecit ignem. exin præda & gloria onustum deportat exercitum.

CAPVT XI.

Xaverius Malacensibus partæ victoriae, cuius auctor fuerat, vates extitit.

HÆc vnius ac dimidiati mensis ferme spatio gesta. Quo tempore Francisci victoriã à Deo precibus exposcentis inuicta constantia extitit. Non priuatim solum cæleste Numen propitiabat ipse, sed etiam publicè populum ad idem faciendum identidē incitabat. Bis quippe in hebdomada, die Dominico ac feria sexta, concionem Malacæ hahebat ad

Francisci preces pro victoria.